

# INVENTARI SPOMENIKA KULTURE STANDARDI I SMJERNICE ZA NJIHOVU IZRADU

## MONUMENT INVENTORIES STANDARDS AND GUIDELINES FOR THEIR CREATION

*Lana Križaj*

Zavod za kulturu, Odjel za informacijsko-dokumentacijske poslove  
Ministarstvo kulture, Zagreb  
lana.krizaj@uprava-bastine.tel.hr

### *Sažetak*

Spomenički su inventari popisi spomenika kulture nekoga područja ili popisi određene vrste spomenika na nekom području. Kako najčešće govorimo o nacionalnim inventarima, oni obično obuhvaćaju cjelokupan spomenički fond pojedine zemlje. Osnovna im je namjena osiguravanje baze znanja neophodne za rad na održavanju i zaštiti kulturne baštine, a služe i kao podloga za izradu prostornih i urbanističkih planova, za znanstvena istraživanja kulturno-povijesnog i umjetničkog nasljeđa. Pohranjeni podaci mogu biti korisni i muzejima, knjižnicama, arhivima, obrazovnim ustanovama i još mnoštvu potencijalnih korisnika s područja kulture i kulturne baštine.

Spomenički inventari mogu se voditi u obliku klasičnih kartoteka, ali danas pod tim pojmom razumijevamo ponajprije računalne baze podataka, koje putem interneta ubrzano postaju sve dostupnije širokom krugu korisnika.

Inventare spomenika kulture najčešće izrađuju ustanove za zaštitu kulturnog nasljeđa, koje u tu svrhu obično imaju ustrojene posebne informacijsko-dokumentacijske službe, tzv. INDOK-centre. U Hrvatskoj je za izradu Središnjeg inventara kulturne baštine zadužen INDOK-centar koji djeluje unutar Zavoda za kulturu Ministarstva kulture.

Danas postoji cijeli niz međunarodnih smjernica i preporuka za izradu spomeničkih inventara, kojima je, ovisno o široj kategoriji kojoj spomenik pripada (arheološki lokalitet, povijesna cjelina, pojedinačna građevina ili pokretni spomenik), definiran sadržaj i opseg podataka neophodan za njegovu preciznu identifikaciju. Osnovna je svrha takvih dokumenata pospešivanje komunikacije između nacionalnih i međunarodnih ustanova zaduženih za dokumentiranje i zaštitu kulturnog nasljeđa, ali i pružanje pomoći zemljama koje tek počinju razvijati svoje dokumentacijske sustave. Stoga su u radu predstavljene važnije od tih smjernica i preporuka, s osvrtom na dosadašnja hrvatska iskustva na tom području i mogućnosti primjene predloženih standarda, a posebno je istaknuta potreba razvijanja ujednačena nazivlja i klasifikacije spomenika kulture.

*Ključne riječi:* spomenički inventari, zaštita kulturne baštine, ustanove za zaštitu kulturnog nasljeđa, INDOK-centar, međunarodne smjernice i preporuke, ujednačeno nazivlje, klasifikacija spomenika kulture

### *Summary*

Monument inventories are lists of cultural monuments and sites of a certain region or lists of monuments of specific type identified in a certain area. Since we usually refer

to national inventories, it is important to note that these encompass the whole stock of sites and monuments in a particular country. They are aimed at ensuring a basis of knowledge that enables adequate maintenance and preservation of a country's cultural heritage, but they are also useful reference in town planning and scientific research in the fields of cultural and art history. Data stored in monument inventories can also be of great use to museums, libraries, archives, educational institutions and a wide spectre of other potential users from the field of culture and cultural heritage.

Monument inventories may be organised by card indexes, but the term is nowadays applied mostly to computer databases which are becoming increasingly available to a widening number of users via the internet. Monument inventories are usually created and maintained by institutions in charge of cultural heritage documentation and preservation, which have in turn organised special information and documentation services, the so called INDOC-centres. In Croatia, responsibility of maintaining the central national inventory lies on the INDOC-centre which operates within the Institute for Culture of the Ministry of Culture.

There is a whole range of international guidelines and recommendations for the creation of monument inventories existing nowadays, which, depending on a broader category to which a particular monument belongs (i.e. archaeological site, urban zone, individual building or movable object), define the content and minimum amount of data required for precise identification of the monument. The main purpose of such documents is to facilitate communication between national and international institutions in charge of recording and preserving cultural heritage, but also to assist countries at an early stage of developing their own documentation systems. This paper therefore aims at presenting some of the most important guidelines and recommendations, with special reference to Croatian experiences so far in that field and to possible implementation of suggested standards. The necessity of developing a standardised terminology and monument classification is particularly emphasised.

*Keywords:* monument inventories, cultural heritage protection, institutions for cultural heritage protection, INDOC-centre, international guidelines and recommendations, standardised terminology, monument classification

## **Zaštita spomenika kulture**

Konzervatorska djelatnost, odnosno djelatnost zaštite spomenika, jedna je od baštinskih djelatnosti, koja dosad nije bila aktivno zastupljena na AKM-seminarima, a kojima nedvojbeno pripada.

U Enciklopediji hrvatske umjetnosti,<sup>1</sup> konzervatorska je djelatnost definirana kao "stručna djelatnost koja se bavi popisom, dokumentacijom, sustavnim sređivanjem,<sup>2</sup> restauriranjem i znanstvenom obradom umjetničkih i kulturnopo-

<sup>1</sup>Zaštita spomenika. // Enciklopedija hrvatske umjetnosti. Zagreb : Leksikografski zavod "Miroslav Krleža", 1995-1996. Sv. 2.

<sup>2</sup>Unatoč maloj nespretnosti u definiciji iz koje se može steći dojam da se radi o sustavnom sređivanju samih kulturno-povijesnih *spomenika*, uzimamo si toliko slobode da definiciju interpretiramo na jedini mogući smisleni način, to jest da se radi o sustavnom sređivanju prikupljene *građe o spomenicima*.

vijesnih spomenika, te brine o njihovom održavanju poduzimajući potrebne mjere i zahvate na ugroženim spomenicima.” Dakle, isto kao i arhivska, muzejska i knjižničarska djelatnost, i ona se bavi prikupljanjem, obrađivanjem, istraživanjem, pohranjivanjem, zaštitom i komuniciranjem naslijeđenog iskustva, te ne samo da stoji njima uz bok, nego se i polja njihova djelovanja preklapaju, jer se Zakonom o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara (Narodne novine, 69(1999)) štite i arhivska građa, stare i rijetke knjige, te muzejski predmeti.

Kulturnu baštinu dijelimo na **materijalnu** i **nematerijalnu**, a materijalnu dalje možemo podijeliti na **nepokretnu** i **pokretnu** kulturnu baštinu.

Što se tiče **nematerijalne** kulturne baštine, ako je promatramo u kontekstu odredbi citiranog zakona, vidjet ćemo da se radi o “nematerijalnim oblicima i pojavama čovjekovog duhovnog stvaralaštva u prošlosti” (čl. 2), odnosno konkretnije, nematerijalnim kulturnim dobrima smatraju se “jezik, dijalekti, govori i toponimika, te usmena književnost svih vrsta; folklorno stvaralaštvo u području glazbe, plesa, predaje, igara, obreda, običaja, kao i druge tradicionalne pučke vrednote; [te] tradicijska umijeća i obrti” (čl. 9). Iako zaštita nematerijalne kulturne baštine predstavlja novitet u našem konzervatorskom zakonodavstvu i po prvi put se spominje u novom Zakonu o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara iz 1999. godine, način na koji je ona tamo definirana već je zastario. Danas UNESCO pod pojmom nematerijalne kulturne baštine (*intangible heritage*) razumijeva jedan daleko širi pojam od tradicijske kulture i folklora, a to je antropološki koncept **kulturnog prostora** (*cultural space*) u smislu mjesta ili prostora na kojima se periodički ponavljaju određeni oblici pučkoga ili tradicionalnoga kulturnog izričaja. Dakle, radi se o nematerijalnoj baštini koja je vezana za konkretni fizički prostor i u njemu je ukorijenjena, te se nastoje očuvati oba ta aspekta baštine - i materijalni i nematerijalni.

U **pokretnu** kulturnu baštinu spadaju i arhivska, knjižnična i muzejska građa, dakle oni dijelovi kulturne baštine koji već imaju svoje matične skrbnike. U dijelu pokretne kulturne baštine, ustanove za zaštitu kulturnog naslijeđa najčešće se bave crkvenim inventarima, o kojima organizirano ne brine nitko drugi. Pod pojmom crkvenog inventara razumijevamo skup crkvenih predmeta i opreme, koji se nalaze u crkvama, sakristijama i ostalim pomoćnim prostorima i koji su u aktivnoj upotrebi (za razliku od predmeta koji se nalaze u crkvenim zbirkama ili muzejima).<sup>3</sup>

Ostaje treća velika skupina spomenika kulture, a to su **nepokretni spomenici**, odnosno graditeljska i arheološka baština, o kojima, u smislu organizirane službe zaštite, ne brine nitko drugi osim konzervatora.

Vratimo se sada definiciji konzervatorske djelatnosti i poslovima koje ona obavlja. Prvim trima postupcima navedenim u citiranoj definiciji, to jest popisivanjem, dokumentiranjem i sustavnim sređivanjem tako stvorene građe o kulturnoj baštini, stječe se znanje o spomenicima, koje predstavlja podlogu za njihovu djelotvornu zaštitu i očuvanje.

Prema Maroeviću,<sup>4</sup> dokumentaciju koja nastaje u tim postupcima, s obzirom na njezin **sadržaj i funkciju**, možemo podijeliti na *primarnu*, *sekundarnu* i

<sup>3</sup>Maroević, Ivo. Konzervatorsko novo iverje. Petrinja : Matica hrvatska, 2000., str. 91.

<sup>4</sup>Maroević, Ivo. Sadašnjost baštine. Zagreb : Društvo povjesničara umjetnosti SRH, 1986., str. 267-269.

*tercijarnu. Primarnu dokumentaciju izrađuju stručnjaci raznih profila, i to u neposrednom dodiru sa spomenikom. Ona sadrži pisanu građu, crteže, fotografije, uzorke materijala i dr., te, isto tako, i zbirke poput planoteke, fototeke, hemeroteke itd. Sekundarna dokumentacija zapravo je primarna dokumentacija prenijeta na druge medije, kao što su mikrofilm, magnetna vrpca, disketa, kompaktni diskovi i ostali mediji memoriranja na kojima se može pohraniti velika količina podataka, a izrađuju je dokumentalisti specijalizirani za određena područja. Tercijarnu dokumentaciju također izrađuju dokumentalisti, a ona sadrži pomagala poput pregleda, kartoteka, kataloga, kazala i popisa dokumentacije načinjene o spomeniku. Tu se zapravo nalaze kondenzirani podaci dobiveni iz sekundarne dokumentacije. Ujedno, ona nam daje i podatke o primarnoj i sekundarnoj dokumentaciji.*

Dakako da ovu podjelu ne treba shvatiti doslovno i da je u praksi često teško razlučiti koju bismo vrstu konzervatorske dokumentacije mogli smatrati isključivo primarnom, sekundarnom ili tercijarnom. Tako se i spomenički inventari u obliku računalnih baza mogu smatrati graničnim oblikom između sekundarne i tercijarne dokumentacije. Ako se u njih prenose cjeloviti dokumenti koji postoje i na konvencionalnim nositeljima, tada se oni mogu smatrati sekundarnom dokumentacijom, no sadrže li isključivo informaciju o primarnoj i sekundarnoj dokumentaciji, tada spadaju u tercijarnu dokumentaciju. U praksi se najčešće susrećemo s inventarima koji kombiniraju obje vrste podataka.

## **Inventari spomenika kulture**

Spomenički su inventari, najjednostavnije rečeno, popisi, odnosno katalogi spomenika kulture nekoga područja ili popisi određene vrste spomenika na nekom području. Kako najčešće govorimo o nacionalnim inventarima, oni obično obuhvaćaju cjelokupan spomenički fond pojedine zemlje. Osnovna im je namjena osiguravanje baze znanja neophodne za rad na održavanju i zaštiti kulturne baštine, a služe i kao podloga za izradu prostornih i urbanističkih planova, za znanstvena istraživanja kulturno-povijesnog i umjetničkog nasljeđa. Pohranjeni podaci mogu biti korisni i muzejima, knjižnicama, arhivima, obrazovnim ustanovama i još mnoštvu potencijalnih korisnika s područja kulture i kulturne baštine.

Spomenički inventari mogu se voditi u obliku klasičnih kartoteka, ali danas pod tim pojmom ponajprije razumijevamo računalne baze podataka, koje putem interneta ubrzano postaju sve dostupnije širokom krugu korisnika.

Inventare spomenika kulture najčešće izrađuju ustanove za zaštitu kulturnog nasljeđa, koje u tu svrhu obično imaju ustrojene posebne informacijsko-dokumentacijske službe, tzv. INDOK-centre. U Hrvatskoj je za izradu Središnjeg inventara kulturne baštine zadužen INDOK-centar koji djeluje unutar Zavoda za kulturu Ministarstva kulture.

Danas postoji cijeli niz međunarodnih smjernica i preporuka za izradu spomeničkih inventara, kojima je, ovisno o široj kategoriji kojoj spomenik pripada (tj. radi li se o arheološkom lokalitetu, povijesnoj cjelini, pojedinačnoj građevini ili pak pokretnom spomeniku), definiran sadržaj i opseg podataka neophodan za njegovu preciznu identifikaciju. Vodeću ulogu u izradi takvih međunarodnih dokumenata imaju *Vijeće Europe, Međunarodni komitet za dokumentaciju (CIDOC)*

Međunarodnog savjeta za muzeje (ICOM) i Getty Art History Information Program. Njihova je osnovna svrha pospješivanje komunikacije između nacionalnih i međunarodnih ustanova zaduženih za dokumentiranje i zaštitu kulturnog naslijeđa, ali isto tako i pružanje pomoći zemljama koje tek počinju razvijati svoje dokumentacijske sustave na tom području. Važnu ulogu na tom polju imaju još i *Museums Documentation Association (MDA)* iz Cambridgea i *Data Standard Unit* bivše *RCHME-e (Royal Commission on the Historical Monuments of England)*, a danas u sklopu ustanove *English Heritage* u Swindonu. Bez obzira na to što se radi o britanskim ustanovama koje izrađuju dokumentacijske standarde za svoje nacionalne potrebe, ti su standardi usklađeni s europskima i upotrebljivi su i u međunarodne svrhe.

Od važnijih međunarodnih smjernica spomenimo sljedeće:

- Vijeće Europe: *Core data index (indeks osnovnih podataka) za povijesne građevine i spomenike graditeljskog naslijeđa*,<sup>5</sup>
- CIDOC: *Standard za osnovne podatke za arheološke lokalitete i spomenike*,<sup>6</sup>
- Međunarodne smjernice za podatke o muzejskom predmetu: *CIDOC-ove podatkovne kategorije*<sup>7</sup> i
- Getty Art History Information Program: *Kategorije za opis umjetničkih djela*.<sup>8</sup>

Iako se posljednja dva dokumenta ponajprije odnose na muzejske predmete, oni mogu poslužiti i kao podloga za izradu inventara pokretnih spomenika kulture.

Osim navedenih smjernica koje propisuju minimalnu količinu podataka nužnu za identifikaciju svakoga pojedinog spomenika kulture, u upotrebi su i ISO standardi koji služe kao temelj za izradu pomagala za terminološku kontrolu, kao što je npr. tezaurus, ili naprosto za ujednačen unos podataka. To su već svima poznati standardi:

- *ISO 2788: 1986 Documentation - Guidelines for the establishment and development of monolingual thesauri*,<sup>9</sup>
- *ISO 5964: 1985 Documentation - Guidelines for the establishment and development of multilingual thesauri*<sup>10</sup> i

<sup>5</sup>Core data index (indeks osnovnih podataka) za povijesne građevine i spomenike graditeljskog naslijeđa : Preporuka R (95) 3 Odbora ministara Vijeća Europe državama članicama za usklađivanje dokumentacijskih metoda i sustava vezanih uz povijesne građevine i spomenike graditeljskog naslijeđa. // Godišnjak zaštite spomenika kulture Hrvatske 22-23(1996/97), 181-187.

<sup>6</sup>Core data standard for archaeological sites and monuments. ICOM/CIDOC. <http://www.natmus.min.dk/cidoc/archsite/coredata/arch1.htm> (2001-11-20).

<sup>7</sup>Međunarodne smjernice za podatke o muzejskom predmetu : CIDOC-ove podatkovne kategorije. // Vijesti muzealaca i konzervatora, 1-4(1999).

<sup>8</sup>Categories for the description of works of art (CDWA). Getty Information Institute, College Art Association. <http://www.getty.edu/research/institute/standards/cdwa/index.html> (2001-12-27).

<sup>9</sup>ISO 2788: 1986 Documentation - Guidelines for the establishment and development of monolingual thesauri. 2<sup>nd</sup> ed. Geneva : ISO, 1986.

<sup>10</sup>ISO 5964: 1985 Documentation - Guidelines for the establishment and development of multilingual thesauri. 1<sup>st</sup> ed. Geneva : ISO, 1985.

- *ISO 8601: 1988 Specification for representation of dates and times in information interchange.*<sup>11</sup>

Postojeći tezaursi također su standardi koji se primjenjuju u spomeničkim inventarima. Iako nijedan od dva koja ćemo spomenuti nije još stekao status međunarodnog standarda, svatko tko se bavi ovim područjem trebao bi ih imati na umu:

- Gettyjev *AAT - Art and architecture thesaurus*<sup>12</sup>

Rad na ovom tezaurusu započeo je 1980. godine i on danas sadrži oko 125.000 pojmova za opisivanje umjetničkih djela, arhitekture, dekorativne umjetnosti, predmeta materijalne kulture i arhivskog materijala. U vremenskom smislu on obuhvaća raspon od antike do suvremenog doba. Tezaurus postoji u tiskanom i elektroničkom obliku, koji može biti implementiran u računalne kataloške sustave pojedinih muzeja, a dostupan je i putem interneta.

- RCHME-ov *Thesaurus of monument types*<sup>13</sup>

Ovaj je tezaurus prvi put objavljen 1995. godine, a namijenjen je dokumentiranju arheološke i arhitektonske baštine. Sadrži 6.088 termina, a ograničen je samo na spomeničko nazivlje, dok su svi drugi atributi kojima se opisuje spomenik, npr., razdoblje ili materijal, isključeni iz tezausa. U zemljopisnom smislu ograničen je samo na područje Engleske, pa su škotski, velški, irski ili američki termini uglavnom ispušteni. Danas je također dostupan i na internetu.

Na kraju ovoga kratkog pregleda, navedimo još samo jedan britanski standard za spomeničke inventare, nadasve koristan kao priručnik za one koji se tek namjeravaju upustiti u izradu inventara:

- *MIDAS : a manual and data standard for monument inventories.*<sup>14</sup>

## Hrvatska iskustva

Prisjetimo li se podjele kulturne baštine s početka ovoga rada, možemo reći da još nije utvrđen način na koji će biti dokumentirana nematerijalna kulturna baština, pa tako ona dosad i nije bila obuhvaćena nacionalnim inventarom.

Nadalje, ni za pokretne spomenike još uvijek nije izrađena računalna baza podataka, nego se njihova evidencija, odnosno inventarizacija vodi u obliku klasičnih dosjea za svaku pojedinu građevinu, unutar kojega se obrađuje njezin pokretni inventar.

Konačno, Središnji inventar kulturne baštine zasad sadrži samo podatke o nepokretnim spomenicima kulture. Rad na njemu (u smislu računalne baze podataka) započet je još potkraj 1980-ih godina. Kao polazište poslužio je središnji

<sup>11</sup>ISO 8601: 1988 Specification for representation of dates and times in information interchange. Geneva : ISO, 1988.

<sup>12</sup> Art and architecture thesaurus. Getty Information Institute. <http://www.getty.edu/research/tools/vocabulary/aat/> (2001-11-20).

<sup>13</sup>Thesaurus of monument types : a data standard for use in archaeological and architectural records. 2<sup>nd</sup> ed. Swindon : RCHME & English Heritage, 1998.

<sup>14</sup>MIDAS : a manual and data standard for monument inventories. Swindon : RCHME, 1998.

Registar spomenika kulture, a kasnije su se počeli u bazu upisivati i evidentirani spomenici. Ta je baza bila razvijena u programu dBASE IV i sadržavala je približno 9.200 unosa, odnosno osnovnih podataka o nepokretnim spomenicima kulture. Pokazala se neadekvatnom ponajprije zbog nepostojanja ili nepridržavanja određenih normi i standarda pri prikupljanju i unosu podataka, a pojava novije, suvremenije informacijske tehnologije ukazala je i na njene tehnološke nedostatke. Kako bi se unaprijedio i ubrzao rad na Inventaru, odlučeno je da se postojeća baza "prenese" u Microsoftov programski paket Access, te da se nadogradi dodatnim pomoćnim bazama, odnosno da se razvije relacijski model baze, koja će objedinjavati podatke iz središnjeg inventara s podacima o postojećoj dokumentaciji pohranjenoj u različitim zbirkama ovog Zavoda. Računalna aplikacija izrađena je unutar Zavoda, bez angažiranja vanjskih informatičkih stručnjaka, a potom je započeo mukotrpan rad na konverziji podataka iz stare baze u novu i na povezivanju različitih dijelova baze. Zbog nekonzistentnosti podataka posao se nije mogao ubrzati nikakvim automatiziranim rješenjima, nego je zahtijevao ručno ispravljanje pogrešnih unosa i, koliko je bilo moguće, ujednačavanje podataka. Tijekom rada pokazalo se da i sama struktura postojećeg inventara nije zadovoljavajuća, pa je, prema ranije spomenutim smjernicama Vijeća Europe (*Core data index (indeks osnovnih podataka) za povijesne građevine i spomenike graditeljskog nasljeđa*), izrađena nova struktura baze podataka, koja sadrži devet većih skupina podataka: 1. Ime (naziv) spomenika i referencije; 2. Lokacija (smještaj); 3. Namjena; 4. Datacija; 5. Pojedinci i organizacije vezani uz povijest spomenika; 6. Građevni materijali i tehnike; 7. Stanje spomenika; 8. Pravni status/zaštita i 9. Bilješke (opis spomenika). Njima se može pridodati i skenirana karakteristična fotografija spomenika. Gdje god je bilo moguće, sastavljene su normativne datoteke, kako bi unos podataka bio kontroliran i kako bi se smanjile pogreške pri unosu. Tako su izrađeni uglavnom jednostavni ili hijerarhijski strukturirani popisi predmetnih odrednica, koji se u obliku padajućih izbornika nude pri unosu podataka u bazu, odnosno pri postavljanju uvjeta za pretraživanje. No, ono što nam tek predstoji jest rješavanje problema klasifikacije i vrste spomenika. Pokušaj da se pomoću ispisa naziva spomenika iz stare baze definira barem popis predmetnih odrednica, dao je porazne rezultate jer su nazivi bili upisivani potpuno proizvoljno, pri čemu se nisu poštovala čak niti osnovna pravopisna pravila.

Bitna novost i poboljšanje koje uvodi nova struktura jest ta da pretraživanje spomenika više nije zamišljeno po *nazivu spomenika*, nego po njegovoj namjeni (polja *Klasifikacija* i *Vrsta*). To i dalje omogućuje slobodno upisivanje naziva spomenika kao njihovih vlastitih imena pod kojima su poznati, ali se zato svakom spomeniku dodjeljuje određena vrsta i klasa kojoj pripada, a ta bi polja trebala biti kontrolirana tezaurusom.<sup>15</sup>

Osim toga, postalo je očigledno da neće biti moguće i dalje voditi različite skupine spomenika u zajedničkoj bazi, s jedinstvenom strukturom. Stoga su iz baze koja je prije objedinjavala sve nepokretne spomenike kulture izdvojeni, kao posebne podcjeline, arheološki lokaliteti i povijesne cjeline, za koje su, isto tako, izrađene odgovarajuće nove strukture. Kako su sada formirane nove podcjeline

<sup>15</sup>O tome vidjeti više u: Križaj, Lana. Tezaurus spomeničkih vrsta kao podatkovni standard u inventarima spomenika kulture. // *Vijesti muzealaca i konzervatora* 3-4(2000), 121-128.

koje se ne podudaraju s trenutno važećom klasifikacijom spomenika kulture, ustanovljena je potreba za redefiniranjem postojeće klasifikacije, koja bi ujedno trebala poslužiti i kao temelj budućem tezaurusu spomeničkog nazivlja. Drugim riječima, u Hrvatskoj ne postoji službena klasifikacija, koja bi predstavljala obvezujući način razvrstavanja spomenika kulture za sve sudionike u ovoj i srodnim djelatnostima. Ili, citiramo li I. Maroevića: "... u Hrvatskoj nije usvojena jedinstvena nomenklatura ni klasifikacijska shema za indeksiranje, klasificiranje i identifikaciju kulturne ... baštine."<sup>16</sup>

Iako se radi o citatu starom već osam godina, situacija se nije bitno promijenila i do danas nije postignut konsenzus oko tog problema.

Izvjestno je da bez adekvatne klasifikacije i standardiziranog nazivlja ne može biti govora ni o kakvom sustavnijem i ozbiljnijem radu na tom području, te stoga valja usmjeriti sve naše napore ka razrješavanju te problematike. Pri tome, dakako, treba uzeti u obzir i ranije pokušaje uspostavljanja jedinstvene klasifikacije i nomenklature kulturne baštine. To je ponajprije klasifikacija nepokretne i pokretne kulturne baštine izrađena u okviru projekta *Model dokumentacije za izradu povijesno-umjetničke topografije na području Hrvatske s mogućnošću primjene automatske obrade podataka*<sup>17</sup> kojeg je 1987. godine vodio I. Maroević. U časopisu *Muzeologija*<sup>18</sup> objavljena je 1987. klasifikacija koja se isključivo tiče pokretne kulturne baštine, odnosno muzejskih i galerijskih predmeta, a 1992. u *Bulletinu o informatizaciji muzejske djelatnosti* tiskan je *Sustav klasifikacije muzejskih i galerijskih predmeta*.<sup>19</sup> Činjenica je da ovi sustavi nisu nikada bili dovoljno korišteni u konzervatorskoj praksi. Kako je ova problematika, barem u segmentu pokretne kulturne baštine, bliska i muzealcima, možda i ovaj rad bude poticaj za uspostavljanje suradnje i pronalaženje zajedničkih rješenja na polju klasifikacije i standardiziranog nazivlja.

## LITERATURA

Art and architecture thesaurus. Getty Information Institute. <http://www.getty.edu/research/tools/vocabulary/aat/> (2001-11-20).

Categories for the description of works of art. (CDWA). Getty Information Institute, College Art Association. <http://www.getty.edu/research/institute/standards/cdwa/index.html> (2001-12-27).

Core data index (indeks osnovnih podataka) za povijesne građevine i spomenike graditelj-skog naslijeđa : Preporuka R (95) 3 Odbora ministara Vijeća Europe državama članicama

<sup>16</sup>Maroević, Ivo. Uvod u muzeologiju. Zagreb : Zavod za informacijske studije, 1993., str. 197.

<sup>17</sup>Maroević, Ivo. Model dokumentacije za izradu povijesno-umjetničke topografije na području Hrvatske s mogućnošću primjene automatske obrade podataka. // *Vijesti muzealaca i konzervatora* 2-3(2001), 82-117.

<sup>18</sup>Dokumentacija i klasifikacija muzejskih i galerijskih predmeta. // *Muzeologija* 25(1987).

<sup>19</sup>Sustav klasifikacije muzejskih i galerijskih predmeta. // *Bulletin o informatizaciji muzejske djelatnosti Hrvatske* 3-4(1992), 17-97.

za usklađivanje dokumentacijskih metoda i sustava vezanih uz povijesne građevine i spomenike graditeljskog naslijeđa. // Godišnjak zaštite spomenika kulture Hrvatske 22-23(1996/97), 181-187.

Core data standard for archaeological sites and monuments. ICOM/CIDOC. <http://www.natmus.min.dk/cidoc/archsite/coredata/arch1.htm> (2001-11-20).

Dokumentacija i klasifikacija muzejskih i galerijskih predmeta. // Muzeologija 25(1987), 24-26.

ISO 2788: 1986 Documentation - Guidelines for the establishment and development of monolingual thesauri. 2<sup>nd</sup> ed. Geneva : ISO, 1986.

ISO 5964: 1985 Documentation - Guidelines for the establishment and development of multilingual thesauri. 1<sup>st</sup> ed. Geneva : ISO, 1985.

ISO 8601: 1988 Specification for representation of dates and times in information interchange. Geneva : ISO, 1988.

Križaj, Lana. Tezaurus spomeničkih vrsta kao podatkovni standard u inventarima spomenika kulture. // Vijesti muzealaca i konzervatora 3-4(2000), 121-128.

Maroević, Ivo. Konzervatorsko novo iverje. Petrinja : Matica hrvatska, 2000.

Maroević, Ivo. Model dokumentacije za izradu povijesno-umjetničke topografije na području Hrvatske s mogućnošću primjene automatske obrade podataka. // Vijesti muzealaca i konzervatora 2-3(2001), 82-117.

Maroević, Ivo. Sadašnjost baštine. Zagreb : Društvo povjesničara umjetnosti SRH, 1986.

Maroević, Ivo. Uvod u muzeologiju. Zagreb : Zavod za informacijske studije, 1993.

Međunarodne smjernice za podatke o muzejskom predmetu : CIDOC-ove podatkovne kategorije. // Vijesti muzealaca i konzervatora 1-4(1999).

MIDAS : a manual and data standard for monument inventories. Swindon : RCHME, 1998.

Sustav klasifikacije muzejskih i galerijskih predmeta. // Bulletin o informatizaciji muzejske djelatnosti Hrvatske 3-4(1992), 17-97.

Thesaurus of monument types : a data standard for use in archaeological and architectural records. 2<sup>nd</sup> ed. Swindon : RCHME & English Heritage, 1998.

Zaštita spomenika. // Enciklopedija hrvatske umjetnosti. Zagreb : Leksikografski zavod "Miroslav Krleža", 1995-1996. Sv. 2.